

--	--	--	--	--

Time : 2½ Hours

GEOGRAPHY AND ECONOMICS (M)

[For Children with Special Needs]

Subject Code

S	0	1	9
---	---	---	---

Total No. of Questions : 5

(Printed Pages : 12)

Maximum Marks : 65

सूचना :

- (i) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
(ii) प्रश्नपत्रिकेवर रिकाम्या जागी उत्तरे लिहा.
(iii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. (A) (i) खालील आकृती ओळखा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

2

(अ) वरील आकृतीत मृदेचा कोणता प्रकार दाखवला आहे ? त्याचे नाव लिहा.

.....
.....
.....

(ब) वरील प्रकारच्या मृदेचे एक वैशिष्ट्य लिहा.

.....
.....
.....

(ii) खालील 'अ' गटातील साधनसंपत्ती व 'ब' गटातील राज्ये यांच्या अचूक जोड्या जुळवा व उत्तर 'क' गटात लिहा :

2

'अ' गट	'ब' गट	'क' गट
(1) राजस्थान	(अ) जल	(1)
(2) अरुणाचल प्रदेश	(ब) लोह-खनिज	(2)
	(क) सौर उर्जा	

- (iii) खालील आकृतीत मृदेची झीज थांबवण्याचे उपाय दाखवले आहे. आकृती ओळखा व नावे लिहा : 2

(अ)

(ब)

- (अ)
 (ब)

- (iv) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 1
 खालीलपैकी नूतनक्षम साधनसंपत्तीचे उदाहरण आहे.
 (अ) पवन उर्जा (ब) खनिजे (क) जीवाश्म इंधने.

- (B) (i) खालील 'अ' गटातील प्राणी व 'ब' गटातील त्यांच्या अस्तित्वाची श्रेणी यांच्या अचूक जोड्या जुळवा व उत्तर 'क' गटात लिहा : 2

	'अ' गट	'ब' गट	'क' गट
(i)	हॉर्नबिल पक्षी 	संकटग्रस्त	(1)
(ii)	रोडेंट 	दुर्मिळ सर्वसामान्य	(2)

- (ii) आकृती अभ्यासा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

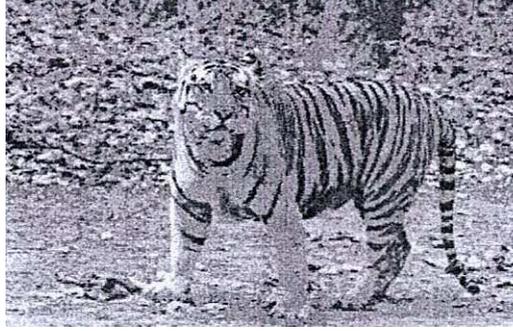
- (अ) वरील आकृतीत कोणत्या प्रकारची शेती दाखवली आहे ?

.....

(ब) वनापासून मीळणाऱ्या कोणत्याही दोन साधनसंपत्तीची नावे लिहा.

.....
.....

(iii) खालील आकृती अभ्यासा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

भारत सरकारने वरील दोन प्रजातींच्या संवर्धनासाठी कोणते उपाय केले आहे ? (दोन मुद्दे लिहा)

.....
.....
.....
.....
.....

(iv)

2

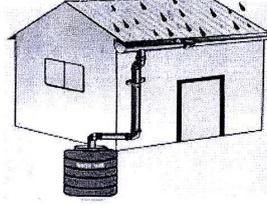
(अ) हिमालयातील समुदायानी वरील आंदोलन का सुरु केले ?

.....
.....

(ब) सारिस्का-व्याघ्र अभयारण्याच्या परिसरात राहणाऱ्या गावकऱ्यांनी वनांचे संवर्धन कशा प्रकारे केले ?

.....
.....
.....
.....
.....

2. (A) (i) खालील आकृती अभ्यासा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

(अ) वरील आकृतीतील जल संवर्धनाचा प्रकार कोणत्या राज्यात आढळतो, त्या प्रकाराचे नाव लिहा.

.....
.....
.....

(ब) बऱ्याच घरामध्ये पाण्याच्या खोल टाक्या किंवा टंका का असतात ?

.....
.....
.....
.....

(ii) खालील 'अ' गटातील बहुउद्देशिय योजना व 'ब' नद्या यांच्या अचूक जोड्या जुळवा व उत्तर 'क' गटात लिहा : 2

'अ' गट	'ब' गट	'क' गट
(1) हिराकुड	(अ) सतलज-बियास	(1)
(2) भाक्रा-नांगल	(ब) साबरमती	(2)
	(क) महानदी	

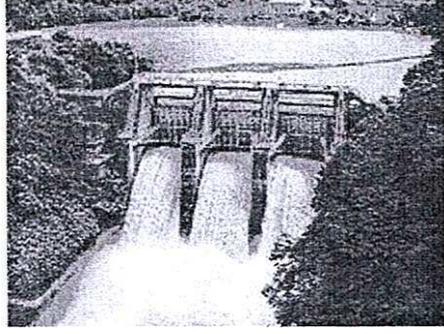
(iii) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 1
धरणांचा उल्लेख 'आधुनिक भारताची मंदिरे' असा अभिमानाने

(अ) नरेंद्र मोदी (ब) महात्मा गांधी

(क) जवाहरलाल नेहरू.

(iv) धरणाना जलाशयांचे साठे म्हणून ओळखतात :

2

(अ) 'नर्मदा बचाव आंदोलन' का सुरू केले ? (एक मुद्दा लिहा).

.....
.....
.....

(ब) जल साधनसंपत्तीचे संवर्धन आणि व्यवस्थापनाची गरज का आहे ? (एक मुद्दा लिहा).

.....
.....
.....

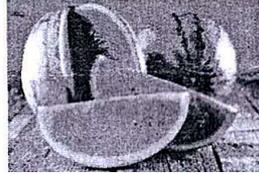
(B) (i) अचूक उत्तरा खाली (✓) खूणा करा :

2

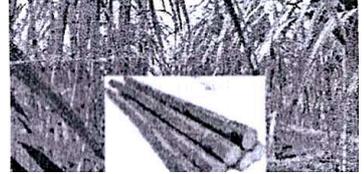
(अ) खालील कोणते एक झाड हंगाम पीक आहे ?

गहू

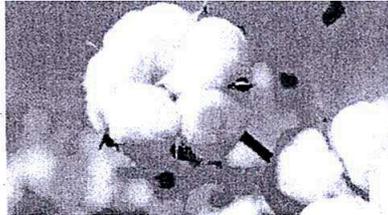
कलिंगड

ऊस

.....

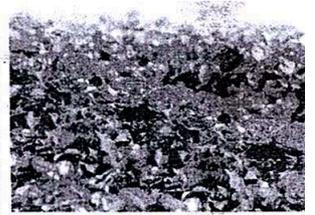
(ब) खालील कोणती एक मळ्याची शेती आहे ?

कापूस

केळी

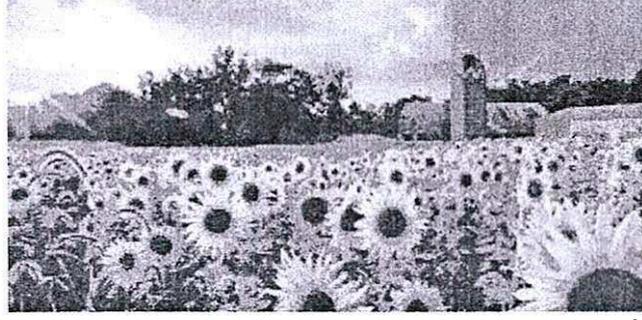

गुलाब

.....

(ii) तेलबिया फार महत्वाच्या आहेत :

2

(अ) भारतात उत्पादन केल्या जाणाऱ्या कोणत्याही दोन तेलबियांची नावे लिहा.

.....

.....

.....

(ब) तेलबिया कच्चा माल म्हणून वापर करणाऱ्या कोणत्याही दोन कारखान्यांची नावे लिहा.

.....

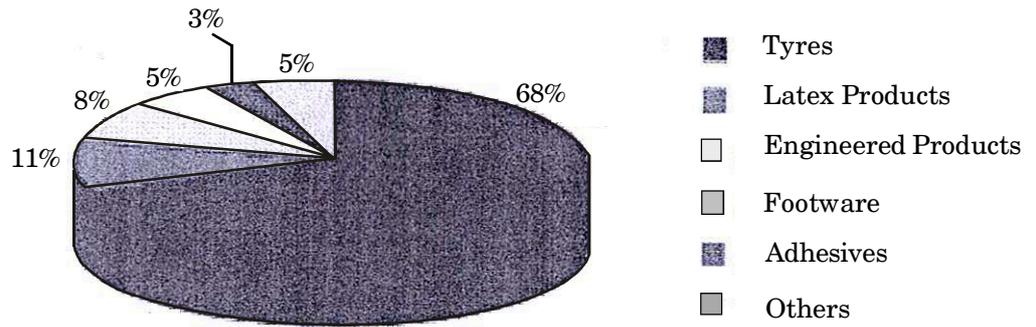
.....

.....

(iii) खालील आकृती अभ्यासा व त्या खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

2

Natural Rubber Market

(अ) कोणत्या कारखान्यात रबराचा अतिजास्त उपयोग करतात ?

.....

.....

(ब) रबराच्या वाढीसाठी कोणत्या प्रकारच्या हवामानाची गरज असते ?

.....
.....
.....
.....

(iv) शाकाहारी अन्नामध्ये सर्वाधिक प्रथिने कडधान्यामधून मिळतात : 2

(अ) कडधान्ये बऱ्याचदा इतर पीकांसोबत चक्राकार पद्धतीने का घेतली जातात ?

.....
.....
.....
.....

(ब) भारतामध्ये पिकविली जाणारी दोन कडधान्यांची उदाहरणे लिहा.

.....
.....

3. (A) (i) खालील आकृती नीट अभ्यासा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

(अ) मॅग्नेटाईट हे सर्वात उत्तम खनिज का मानले जाते ?

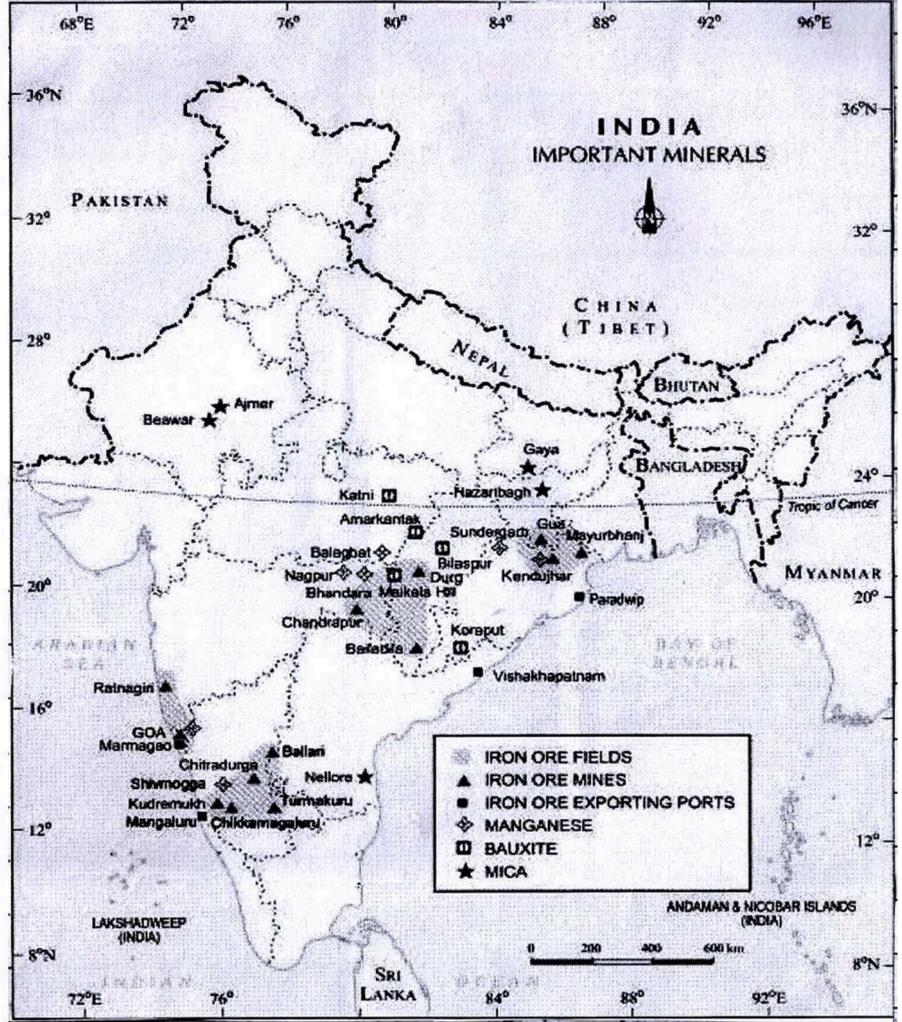
.....
.....
.....
.....

(ब) तांबे धातूचा एक उपयोग लिहा.

.....
.....
.....

(ii) खालील नकाशा अभ्यासा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

3

(अ) गोव्यातील लोहखनिज निर्यात करणाऱ्या बंदराचे नाव लिहा.

(ब) ओरिसातील लोहखनिज खाणीचे नाव लिहा.

(क) मध्यप्रदेशातील मॅंगनीज खाणीचे नाव लिहा.

(iii) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2

(अ) मुंबई हायमधून कोणत्या उर्जा स्रोताचे उत्पादन घेतले जाते त्याचे नाव लिहा

(a) विद्युत उर्जा (b) सौर उर्जा (c) पेट्रोलियम

(ब) भारतात कच्छच्या वाळवंटात उर्जा वापरण्यासाठी सुयोग्य स्थिती आहे.

(a) भूऔष्णिक (b) बायोगॅस (c) भरतीच्या लाटांची.

(B) (i) कच्चाताग निर्मितीत भारताचा प्रथम क्रमांक लागतो :

2

(अ) तागाच्या बहुतेक गिरण्या कोणत्या नदीच्या किनाऱ्यावर वसलेल्या आहेत ?

.....
.....

(ब) कोणत्या हेतूने राष्ट्रीय ताग धोरण तयार केले गेले ?

.....
.....
.....

(ii) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2

(अ) धूळ आणि धूर यांच्या उत्सर्जनाने प्रदूषण होते.

(a) जल (b) ध्वनी (c) वायू

(ब) कारखान्यातून गरम पाणी प्रक्रीया करून सोडणे.

(a) मातीत (b) अणु उर्जा केंद्रात (c) नदीत.

(iii) साखर उद्योग हा हंगामी आहे : 2

(अ) साखर कारखाने स्थलांतरीत करून पश्चिमी राज्यात का वसवण्यात आले ?

.....
.....
.....

(ब) छोटा नागपुर पाठरावर लोखंड आणि पोलाद कारखाने सर्वाधिक का आहेत ?

.....
.....
.....

(iv) खाली दिलेल्या बहुविकल्पीय पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2

(अ) सार्वजनिक क्षेत्रातल्या प्रकल्पांसाठी स्टील पुरवणारे आस्थापन आहे.

(a) SAIL (b) NALCO (c) BALCO

(ब) कधीकधी उद्योगधंदे हे शहराच्या जवळ असतात कारण

(a) खाणी (b) मजूर (c) सौरउर्जा

4. (A) (i) नावे लिहा : 2
(अ) दुर्गम भागातल्या परिसरापर्यंत जोडणारे रस्ते.

(ब) वाहतुकीचा सर्वात स्वस्त मार्ग.

(ii) भारतात प्रवासी आणि मालाच्या वाहतुकीसाठी रेल्वेमार्ग हे प्रमुख माध्यम आहे : 2

(अ) रेल्वेमार्गामुळे शक्य होणारे दूर अंतरावरचे कोणतेही दोन बहुविध उपक्रम लिहा.

(B) भारताच्या परदेशी व्यापारापैकी अतिजास्त व्यापार बंदरातून चालतो : 2

(i) भारतातून होणाऱ्या कोणत्याही एका वस्तूचे नाव लिहा जी निर्यात करतात.

(ii) कोणता माल नवीन मँगलोर बंदरातून निर्यात करतात ?

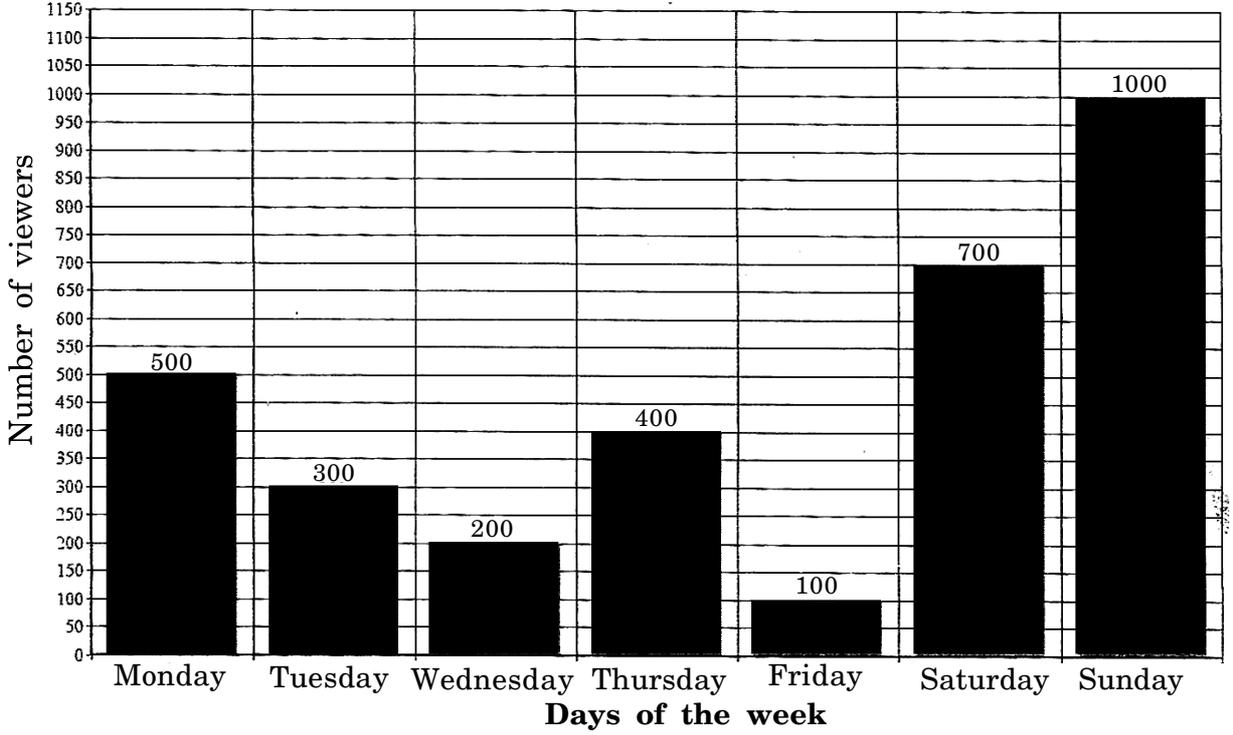
(iii) लोक, राज्य आणि देशांमध्ये केली जाणारी मालाची देवाणघेवाण म्हणजे व्यापार : 2
(अ) व्यापाराचे दोन घटक कोणते ?

.....
.....

(ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार कशास म्हणतात ?

.....
.....
.....

(iv) आठवड्यातील कोणते दिवस लोक दूरदर्शन बघतात ते खालील स्तंभाकृतीत दाखवले आहे त्याचा निट अभ्यास करा व त्या खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

(अ) शुक्रवारी किती लोक दूरदर्शन बघतात ?

.....
.....

(ब) रविवार आणि बुधवार मध्ये दूरदर्शन बघणाऱ्यांच्या संख्येत कितीचा फरक आहे ?

.....
.....
.....

5. (i) खाली दिलेल्या बहुपर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा : 2

(अ) खालीलपैकी आधुनिक काळातील पैसा हे चे उदाहरण आहे.

(a) सोन्याची नाणी (b) कागदी नोटा (c) धान्य.

(ब) ग्राहक चळवळ ही भारतात स्थानिक पातळीवर या नावाने ओळखली जाते.

(a) लीगल सिस्टम (b) कंझुमर फोरम (c) अन्न कमतरता.

- (ii) खालील तक्त्यात भारतातील काही राज्यांची बालमृत्यूदर आणि साक्षरता दर साल 2012 चा दिलेला आहे त्याचा निट अभ्यास करा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 2

राज्य	बालमृत्यूदर (प्रत्येक 1000 बालकात)	साक्षरता दर (%)
गोवा	15	86
केरळ	09	94
पंजाब	40	75

- (अ) वर्ष 2012 मध्ये कोणत्या राज्याचा बालमृत्यूदर सर्वात कमी होता ?

.....

- (ब) वर्ष 2012 मध्ये गोवा आणि पंजाबच्या साक्षरता दरात किती फरक होता ?

.....

- (iii) पूर्ण नाव लिहा : 2

(अ) COPRA :

(ब) W.T.O. :

- (iv) खालील तक्त्यात एक फरकाचा मुद्दा व एक उदाहरण लिहून तक्ता पूर्ण करा : 2

	संघटित क्षेत्र	असंघटित क्षेत्र
(अ) मुद्दा

(ब) उदाहरण

- (v) (अ) वित्तसहाय्य म्हणजे काय ? 1

.....

- (ब) परकीय गुंतवणूक कशास म्हणतात ? 1

.....